

3. Basamak Bir Hastanede Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Hepatit C Hakkında Bilgi Düzeyi ve Hepatit C Enfeksiyonu Olan Hastalara Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi

DR PINAR KORKMAZ

DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ

ENFEKSİYON HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

Giriş ve Amaç

- Sağlık çalışanları, mesleki nedenlerle infekte kan ve vücut sıvılarına maruz kalmayı takiben hepatit B, hepatit C ve insan immünyetmezlik virüsü (HIV)'ne bağlı infeksiyon hastalıklarına yakalanma açısından risk altındadır.
- Perkütan yaralanmalar ile gelişen mesleki maruziyet sağlık çalışanları için kan yoluyla bulaşan patojenler açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir.
- Tüm dünyada sağlık çalışanlarında HIV olgularının %2.5'i, hepatit B ve C olgularının ise %40'ı mesleki maruziyet sonucu olmaktadır.

- Hepatit C'li kişilere karşı diskriminasyon birçok ortamda görülmekle birlikte, en yaygın olarak sağlık hizmetlerinde karşılaşılmaktadır .
- Sağlık çalışanlarında diskriminasyon: bilgi azlığı ve bu tarz hastalıklara karşı negatif tutumlar nedeniyle olabilmekte bu da sağlık çalışanının hepatit C ile temas korkusu sonucunda bu hastaları tedavi etme isteğini etkileyebilmektedir .
- Çalışmamızda Kütahya Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev yapmakta olan sağlık çalışanlarının HCV enfeksiyonu konusundaki bilgi düzeyleri ve hepatit C'li hastalara karşı tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal-Metod

- Çalışmaya 22 Temmuz-22 Ağustos 2015 tarihleri arasında Kütahya Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev yapmakta olan sağlık çalışanları dahil edildi.
- Çalışma için Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alındı ve katılmayı kabul eden tüm katılımcılar (doktor, hemşire, anestezi teknikeri, stajyer hemşire, intern) çalışma protokolü konusunda ayrıntılı olarak bilgilendirildikten sonra yazılı izinleri alındı.

- Katılımcılara yaş, cinsiyet, meslek, çalışma yılını içeren demografik veriler ilgili 4 soru, HCV enfeksiyonu hakkındaki bilgi düzeyi ile ilgili 25 soru, HCV'li hastaya karşı olan tutumu tanımlaması amacıyla 10 soru, tedavi etme isteğiyle ilgili 2, HCV ile temas etme korkusu ile ilgili 2, delici-kesici alet yaralanma öyküsü, hepatit C konusunda eğitim, bilgi düzeyini yeterli bulup bulmadığı, bilginin kaynağını içeren 4 soru olmak üzere toplam 47 soru soruldu.

Bilgi soruları

Hepatit C bilgi soruları (cevap seçenekleri: doğru, yanlış, bilmiyorum)

1. Hepatit C'ye bir virüs sebep olur.
2. Hepatit C sosyal temasla (örneğin el sıkışma, öpüşme) bulaşabilir.
3. Hepatit C sivrisinekler aracılığıyla bulaşabilir.
4. Hepatit C enjektör, operasyon aletleri gibi enjeksiyon materyallerinin ortak kullanımı ile bulaşabilir.
5. Hepatit C doğum sırasında anneden bebeğe geçebilir.
6. Bazı insanlar kan transfüzyon uygulamaları sonrasında hepatit C ile enfekte olmaktadır
7. Hepatit C bulaşında cinsel yolla geçiş yaygındır.
8. Yapılan medikal tedavi ve/veya diş tedavisi kişinin hepatit C ile temas riskini artırır.
9. Sağlık çalışanları için enjektör veya sütür gibi delici-kesici bir alet ile yaralanma Hepatit C bulaşı için en yüksek riskli durumdur.
10. Hepatit C pozitif kişilerin yemek sektöründe çalışmalarını sınırlandırmak gerekmektedir
11. Bazı insanlar steril olmayan dövme uygulamaları sonrasında hepatit C ile enfekte olmaktadır
12. Hepatit C virusu endoskopi ve kolonoskopi aletleri ile bulaşabilir.
13. Hepatit C pozitif kişiden diğer aile bireylerine bulaş olabilir.
14. Hepatit C'li hastaların yemek tabaklarının ortak kullanılması ile hepatit C bulaşabilir.
15. Hepatit C siroza yol açabilir.
16. Hepatit B virüsünde bir mutasyon sonucu hepatit C gelişir.
17. Hepatit C artmış karaciğer kanseri riski ile ilişkilidir.
18. Hepatit C ile enfekte bir hastada hastalığa ait belirtiler gözlenmeyebilir.
19. Hepatit C virüsü vücuda girmesini takiben hemen hastalık belirtileri gözlenir.
20. Enjektör iğnesi ile yaralanmada hepatit C geçiş riski %30-50'dir.
21. Hepatit C'ye karşı aşı mevcuttur.
22. Evlilik öncesi yapılan testlerde hepatit C virüsü araştırılmaktadır.
23. Hepatit C'li bir hastanın enjektörü ile yaralanmada etkin profilaktik tedavi vardır.
24. Hepatit C'ye karşı tedavi mevcuttur.
25. Hepatit C'li kişiler alkol alımlarını kısıtlamalıdır.

Tutum soruları

Tüm hastalara sağlık hizmeti öncesinde hepatit C virusu yönünden test yapılmalıdır.

Hepatit C'li hastalar günün en sonunda operasyona alınmalıdır.

HCV pozitif sağlık çalışanları hastalara sağlık hizmeti vermemelidir.

HCV'li hastalara diğer hastalara verdiğim şekilde aynı standart özeni gösteriyorum.

HCV'li hastalara bakım uygularken fazla zaman geçirmemeye dikkat ediyorum.

HCV'li hastalara etkin ve güvenli bir şekilde tedavi için gerekli becerimin olmadığını hissediyorum

Hepatit C pozitif kanamalı bir hastanın tedavisi sırasında iki kat eldiven giymeyi tercih ediyorum.

HCV'li hastaları tedavi ederken sıklıkla ek enfeksiyon kontrol önlemleri alıyorum.

İşyerimde enfeksiyon kontrol önlemlerine uymak beni hepatit C bulaşına karşı korur.

Hastanede çalışırken hepatit C ile enfekte olma olasılığım düşük.

Tedavi etme isteęi ve korku

**HCV'li hastaları tedavi etmekten hoşlanmıyorum.
HCV'li hastaları tedavi etmek için istekliyim.**

**Hepatit C'ye yakalanmaktan korkuyorum
Bende Hepatit C olabileceğinden korkuyorum**

Bulgular

	n (%)		n (%)
Cinsiyet		Delici-kesici alet yaralanması	
Erkek	122 (36.42)	Var	97(58.81)
Kadın	213 (63.58)	Yok	138 (41.19)
Meslek		Hepatit C konusunda eğitim	
Doktor	84 (25.07)	Var	290 (86.57)
Hemşire	183 (54.63)	Yok	21(6.27)
Anestezi teknikeri	14 (4.18)	Hatırlamıyor	24(7.16)
Stajyer hemşire	39 (11.64)		
İntern doktor	15 (4.48)		
Çalışma yılı (n=281)		Eğitim kaynakları (n=332)	
5 yıl ve altı	98(34.88)	Ders notları	170(51.20)
6-10	72(25.62)	Konferans ve ders notları	64(19.28)
11 ve üstü	11(39.51)	İnternet ve gazete	32(9.62)
		Konferans	25(7.53)
		Diğer	41 (12.37)
Yaş		Hepatit C konusunda yeterli	
30 ve altı	176 (52.54)	bilgi	
31-40	135(40.30)	Var	93(27.76)
41 ve üstü	111 (39.51)	Yok	127(37.91)
		Emin değil	115(34.33)

Bilgi düzeyi

- Sağlık çalışanlarının ortalama bilgi puanı 18.05 ± 3.05 idi. (maksimum 25)
- Ankete katılanların %94.89'u hepatit C'ye bir virusun sebep olduğu sorusunu doğru yanıtlamış, %99.70'i enjektör, operasyon aletleri gibi enjeksiyon materyallerinin ortak kullanımı ile bulaşabileceğini bilmişlerdir.
- Yine %92.51'i steril olmayan dövme uygulamaları, %81.98'i endoskopi ve kolonoskopi aletleri ile, %95.20'si kan transfüzyonu ile bulaşabileceğini doğru bilmişlerdir.

- Bununla birlikte sağlık çalışanlarının bilgi düzeyinde bazı eksikler saptanmıştır.
- Sağlık çalışanlarının %53.89'u hepatit C'nin sivrisinekler aracılığıyla bulaşabileceğini, %68.58'i hepatit C bulaşında cinsel yolun yaygın olduğunu doğru olarak kabul etmektedir.
- %48.64'ü hepatit C'li hastaların gıda sektöründe çalışmalarının sınırlandırılması doğru bulmuşlardır.
- Hepatit C'ye karşı profilaktik tedavi olduğunu doğru kabul edenlerin oranı %39,45'dir.
- Sağlık çalışanlarının %48.33'ü hepatit C'ye karşı etkin bir tedavi olduğu bilmiş, %41.03'ü bilememiş, %10.64'ü ise bu konuda bilgisi olmadığını belirtmiştir.

- Ortalama bilgi skoru mesleklere göre değerlendirildiğinde doktorlarda 20.30 ± 2.06 idi. Doktorlar hepatit C konusunda en bilgili meslek grubu olup diğer meslek grupları ile karşılaştırıldığında aradaki fark istatistik olarak da anlamlıdır ($p < 0.001$).
- Ortalama bilgi skoru çalışma yılı arttıkça ve yaşı büyük olanlarda anlamlı olarak daha yüksektir ($p < 0.001$).
- Yaş ve çalışma yılındaki artış, doktor olmak, iyi bilgi düzeyi olması açısından istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$).

Tutum

- Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının davranış puanı ortalaması 27.27 ± 4.59 'dur. 182 (%54.33) sağlık çalışanı negatif tutum (skor:1-30), 153 (%45.67) sağlık çalışanı pozitif tutum (skor:31-50) göstermiştir.
- Yaşı büyük olması, erkek cinsiyet ve doktor olmak pozitif davranış için istatiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$)
- Toplam bilgi puanı ortalaması ile davranış puanı arasında pozitif bir ilişki vardır ($p < 0.001$).

Tedavi etme isteđi ve korku

- Sağlık alışanlarının %28.36'sı hepatit C'li hastaları tedavi etmekten hoşlanmıyorum fikrine katıldıklarını belirtirken, %21.49'u bu konuda fikri olmadığını, %50.15'i ise bu fikre katılmadıklarını ifade etmiştir.
- %80.60'ı hepatit C'ye yakalanmaktan korktuklarını belirtmişler, %46.27'si ise kendisinde hepatit C olabileceğinden korktuğunu belirtmiştir.

Tedavi etme isteđi bilgi düzeyi ve tutum ilişkisi

- Hepatit C'li hastaları tedavi etmekten hoşlanmadığını ifade eden grubun bilgi skoru anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur ($p=0.040$).
- Yine hepatit C'li hastaları tedavi etmekten hoşlanmayan grubun pozitif tutum oranı anlamlı oranda daha düşüktür ($p=0.001$).

Sonuç

- Sonuç olarak, sağlık çalışanlarının hepatit C'li hastalara karşı daha pozitif davranışlarının sağlık çalışanlarının bilgi düzeyi, klinikte kazanılan tecrübe ve yaşla doğrudan etkilendiği görülmüştür.
- Sağlık çalışanlarının hepatit C'li hastalara bakım verirken kendini güvende hissetmesi, kendilerine hepatit C bulaşı konusunda korku duymasının önlenmesinde standart enfeksiyon kontrol önlemlerinin etkinliğinin vurgulanmasının önemli olabileceğini düşünmekteyiz.